

concilio Venetico interfuit. Anno 482, exstructa super sancti Martini sepulcrum basilica admodum splendida et magnifica, episcopos provinciales ad encœnia illius celebranda coegit. Obiit anno 490 vel 491. Exstat *testamentum et epitaphium* ejus apud Acherium Spicileg. tom. V. In Ecclesiæ Turonensis usum jejunia et vigiliæ, qualiter per totius anni circulum observarentur, instituit. Ordinem ab eo institutum ex publicis Ecclesiæ Turonensis tabulis exscriptum exhibet Gregorius Turonensis, *Hist. de Gestis Franc.*, lib. x, cap. 30.

TESTAMENTUM PERPETUI^a EPISCOPI.

In nomine Jesu Christi, Amen. Ego Perpetuus peccator, Turonicæ Ecclesiæ sacerdos, abire nolui sine testamento, ne fraudentur pauperes iis quæ superna gratia mihi non merito liberaliter et amanter contulit; et ne, quod absit, transeant ad alios quam ad Ecclesiæ sacerdotis bona.

Presbyteris, diaconibus et clericis Ecclesiæ meæ pacem Domini Jesu Christi do, lego, Amen. Confirma hoc, Domine, quod operatus es in nobis; nesciant schismata, stabiles in fide permaneant; quicumque regulam Evangelii fuerit secutus, sit benedictus omni benedictione spirituali in supernis per Christum Jesum, Amen. Et Dominus Jesus occidat impium vento oris sui, Amen, Amen. Pax Ecclesiæ, pax populo, in urbe, in agro a Deo et Patre Domini Jesu Christi, Amen. Veni, Domine, et noli sustinere, Amen. Vobis itaque presbyteris, diaconibus et clericis Ecclesiæ meæ cum consilio Agilonis comitis sepeliendum cadaver mortis hujus ubicunque elegeritis, permitto: scio quod Redemptor meus non moritur, et in carne videbo liberatorem meum, Amen. Tamen si indigno mihi feceritis misericordiam, quam supplex postulo, optarem ad domini Martini pedes in diem quiescere iudicii: videritis, iudicabitur, eligetis; volo, statuo, ratum jubeo quod vobis dominis et fratribus meis placuerit.

Imprimis itaque ego Perpetuus volo liberos esse liberasque homines et feminas quotquot habeo in villa Saponaria, quos emi de mea pecunia, ut et pueros, quos in die discessus mei non manumisero in Ecclesia: ita tamen ut libere serviant, quandiu vixerint, Ecclesiæ meæ, sed absque servitute ad hæredes transmissibili et glebatica.

Do etiam Ecclesiæ meæ agrum quem Aligarius mihi vendidit in dicta villa Saponaria, cum stagno. Item molendina supra Carum prope dictam villam; nec non pecuaria et prata ipsi Ecclesiæ meæ do, lego.

Villam de Bertiniaco cum sylva et omni redditu, ea conditione qua mihi a Daniele diacono vendita est, Ecclesiæ meæ pariter do, lego. Ita tamen, ut de eorum proventibus oleum paretur pro domini Martini sepul-

cro indeficienter illustrando: quod si fuerit neglectum, et voluntas mea, quod non spero, cassa, dicta villa de Bertiniaco cum adjunctis, hæredibus meis innox nominandis cedat, volo, statuo, jubeo.

Quidquid et quoquo in loco, et a quacunque persona fuerit mihi debitum, quo die abcessero, debitoribus ipsis do, lego. Exigere quod dimitto nullus præsumat, volo, statuo.

Tibi fratri et consacerdoti dilectissimo Eufronio thecam ex argento de reliquiis sanctorum do, lego. Illam intelligo quam deferre solebam; nam deauratam aliam quæ est in capsario meo, cum duobus calicibus aureis, et cruce similiter aurea, quam Mabuinus fecit, Ecclesiæ meæ do, lego. Simul et omnes libros meos, præter Evangeliorum librum, quem scripsit Hilarius quondam Pictaviensis sacerdos, quem tibi Eufronio fratri et consacerdoti, dilectissimo cum præfata theca do, lego, volo, statuo. Memor esto mei, Amen.

Ecclesiæ sancti Dionysii de Rambasciaco, calicem argenteum, et crucem similiter argenteam in cujus manubrio est reliquia de eodem S. Dionysio, do, lego.

Ecclesiæ de Proillio similiter calicem argenteum et urceos argenteos do, lego. Similiter et Amalario ibidem presbytero capsulam unam communem de serico, item peristerium, et columbam argenteam ad repositorium, nisi maluerit Ecclesia mea illam qua utitur eidem Amalario transmittere, meam retinere: tibi Ecclesiæ meæ eligendum permitto, volo, statuo.

Sorori meæ Fidiæ Juliæ Perpetuæ crucem parvam auream ex emblasmate, in qua sunt de reliquiis Domini, do, lego. Quam tamen obnixè rogatam velim, ut si forte, jubente Domino, eam contingat migrare ante Dadolenam virginem, Ecclesiæ meæ ei possidendam relinquat. Te etiam rogo, soror Dadolena, si moriens eam Ecclesiæ quæ liberit addicas, ne veniat ad indignos. Quod si transeat Dadolena ante te, sit tibi liberum, carissima soror Fidia Julia Perpetua, prædictam crucem cui volueris Ecclesiæ relinquere, volo, statuo. Memor esto mei, dilectissima, Amen.

Tibi Agiloni comiti ob egregia tua in Ecclesiam meam, et pauperes filios meos merita, et ut pergas

^a Nobile hoc, ait Acherius, antiquitatis monumentum, quod V. C. Hieronymus Vignierus jam pridem eruit, nulla eget observatione. Concordant universa in eo contenta cum jure Cæsareo pontificioque; concordant cum Fastis consularibus; concordant cum iis quæ de Perpetuo narrat Gregorius Florentinus cap. 6: *Perpetuus de genere et ipse, ut aiunt, senatorio, et*

propinquus decessoris sui: dives valde, et per multas civitates habens possessiones. Et aliis interjectis: Condiditque testamentum, et deputavit per singulas civitates quod possidebat, in eis ipsis scilicet Ecclesiis non modicam et Turonica tribuens facultatem. Sedit autem annos triginta, et sepultus est in basilica Sancti Martini.

corum defensionem robuste suscipere sicut cœpisti, equum meum parabilem, et mulum quem elegeris do, lego. Memor esto mei, filii dilectissime, Amen.

Ecclesiæ S. Petri peristromata quæ ei ad utendum in Natali ejusdem sæpe concessi, omnino et absolute do, lego.

Tibi fratri et consacerdoti carissimo, de quo Dominus providebit regendæ post discessum meum Ecclesiæ nunc meæ, tunc tuæ, aut potius nec meæ nec tuæ, sed Christi, do quidquid ad usum episcopalem de rebus meis volueris eligere in camera et sacrario vicino. Quod nolueris, hæredum meorum nominandorum esto. Presbyterum de Malleio, eumque de Orbona ad gradus unde merito dejecti sunt, nunquam restituere. Sportulam tamen habeant quandiu vixerint super parte reddituum meorum de Preslaio; quod supererit, cum parte illa quam utendam fruendam illis concessi, postquam obierint, et tibi utendum fruendum relinquo: post discessum tuum Ecclesiæ meæ do, lego. At tu, frater et consacerdos carissime, presbyteros, diaconos, clericos, virgines, meos, tuos, ama, exemplo juva, benevolentia præveni; fac ut sciant se tibi filios, non servos; te illis patrem, non dominatorem, rogo, volo, statuo.

At vos viscera mea, fratres dilectissimi, corona mea, gaudium meum, domini mei, filii mei, paupe-

res Christi, egeni mendici, argri, viduæ, orphanæ; vos, inquam, hæredes meos scribo, dico, statuo. His quæ supra detractis, quidquid in bonis habeo, sive in agris, pascuis, pratis, nemoribus, vineis, mansis, hortis, aquis, molendinis, sive in auro, argento, et vestibus, cæterisque rebus de quibus me disposuisse non constabit, hæredes esse vos jubeo. Et ut omnia per discretionem administrentur, volo ut distrahantur quamprimum obiero, et fieri poterit, et in pecuniam redigantur, cujus tres partes fiant. Hominiibus egenis duæ distribuantur, ut placuerit Agriario presbytero, et comiti Agiloni. Tertia viduis et pauperibus feminis, uti placuerit virgini Dadolenæ, distribuantur, volo, rogo, statuo.

Testamentum hoc manu propria scriptum relegi et subscripsi ego Perpetuus, calend. Maias post consulatum Leonis Minoris A. Illud tu, Delmati filii, apud te depositum serva; et cum alio simili mea pariter manu scriptum et subscriptum, quod apud Dadolenam deposui, Agiloni comiti coram fratribus meis presbyteris, diaconibus et clericis aperiendum et legendum trades, in nomine Domini volo, rogo, statuo, fixum ratumque sit. Benedic, Domine: veni Christe Jesu.

Ego Perpetuus in nomine tuo, Amen.

EPITAPHIUM PERPETUI EPISCOPI.

Culmina sublimi tollunt quæ vertice cristas

Eximius meritis Perpetuus dederat

Domno Martino, cujus sub marmore pausant

Ossa, veneratur quæ pia plebs precibus.

Hæredem scripsit Christum, atque aurea multa

Sacrando Domini vasa cruore dedit.

Transmisit cœlo, quæ plurima cessit egenis,

Fecit et ante suas scandere divitias.

C Clarus avis, atavisque potens, fuit atque senator:

Clarior at sua dum pauperibus tribuit.

Sed neque Martino soli tam grande sepulcrum

Construxit, tumulum fecit et esse suum.

Et licet ante pedes Martini contumuletur,

In cœlo simili gaudet uterque loco.

Respice de superis super hoc, bone pastor, ovili,

Perpetuusque tuam perpetua patriam.

(Epistolam Sidonii Apollinaris ad Perpetuum videsis supra inter opera Sidonii lib. vii, epist. 9.)

ANNO DOMINI CCCCLXXXV.

CEREALIS

CASTELLENSIS EPISCOPUS.

NOTITIA EX GENNADIO.

Cerealis episcopus natione Afer, interrogatus a Maximiano Africanorum episcopo si posset vel paucis divinæ Scripturæ testimoniis absque ulla disputationis duntaxat assertionem, fidem catholicam assignare.

Quam ille in nomine Domini suffragante sibi veritate, non paucis testimoniis sicut Maximianus irridens petierat, sed copiosis tam Veteris Testamenti quam Novi approbavit, et libello edidit.